

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? Hoe denken ze over hun normen en waarden? Vreemdelingenadvocate Gerda Later: 'Ik neem ze niet in huis, ga niet met ze uit eten en accepteer geen extra geld. Maar ik lig wel wakker van ze.'

Daniela Hooghiemstra
journalist

Mr. G.E.M. Later (58, beëdigd 1973) heeft een eenmanskantoor aan huis dat is gespecialiseerd in vreemdelingenzaken. Zij is ongetrouwd en heeft een zoon van 21. Belangrijkste zaak: 'Is niet zomaar te zeggen. Maar een kindermoord waarvoor een cliënt van mij in 1994 is veroordeeld, houdt mij nog altijd erg bezig. Ik ben nog steeds overtuigd van zijn onschuld, maar kan dat helaas nog niet bewijzen.'

Wat is uw religie van huis uit?

Vrijzinnig protestants, maar eigenlijk atheïstisch. Van godsdienst thuis kan ik mij weinig herinneren; er was een zondagschool waar je centen mee naartoe moest nemen. Mijn vader vond dat zonde.

Met welke regels bent u opgevoed?

Eerlijkheid, behulpzaamheid, rechtvaardigheid, opkomen voor de zwakkeren.

Stelt u zich voor- en nadat u handelt, terugkerende morele vragen?

Nee. Als ik vanuit mijn gedachte van rechtvaardigheid iets doe, is dat voor mij moreel verantwoord.

U doet nooit iets wat niet door de beugel kan?

Ik lever vaak een gevecht voor mensen die slecht worden behandeld. Ik doe daar alles voor dat in mijn vermogen ligt. Mijn leven bestaat de afgelopen jaren bijna uitsluitend uit werk. Zo nu en dan scheld ik op ambtenaren van het ministerie. Dat is misschien niet aardig, maar niet persoonlijk bedoeld. Het gaat mij altijd om de zaak.

Foto: Jiri Büller

Voelt u zich wel eens schuldig?

Ja, als ik in mijn privé-leven verjaardagen of andere persoonlijke gebeurtenissen vergeet, of ik heb weer eens geen tijd om iemand op te zoeken.

Wanneer heeft u zich voor het laatst schuldig gevoeld?

Gisteren, omdat de vader van een vriendin ernstig ziek is en ik er nog niet aan toe ben gekomen om hem op te zoeken.

Die verwaarlozing van vrienden en familie zou je moreel verwerpelijk kunnen noemen.

Het is een ramp. Maar moreel verwerpelijk, nee. Ik kan tegen mijn cliënten niet zeggen: mensen stik maar. Het is geen keuze. Het is een kwestie van overleven.

En tegen vrienden en familie kunt u wel zeggen: stik maar?

Ik vind dat ik de plicht heb om de vreemdelingen te helpen die in Nederland zo slecht behandeld worden, en dan gaat het niet anders. Je kunt dit niet een beetje doen. De keuze is: of ik doe het, of ik stop. Ik heb vroeger betoogd dat iedere advocaat een deel pro Deo moet doen, zodat de zwakkeren kans hebben op een goede advocaat. Dat is een verloren strijd. Ik heb veel collega's zien afhaken: te veel werk dat te weinig verdient. Ze hebben gelijk hoor. Maar ik kan niet anders. Laatst had ik weer een Turkse Koerd die in 2000 was gevlucht. Er lagen vreselijke martelverhalen op tafel, die man had nachtmerries. Gewoon uitgezet. En in Turkije dus

‘Ik neem ze niet in huis, ga niet met ze uit eten en accepteer geen extra geld. Maar ik lig wel wakker van ze.’

meteen weer opgepakt. Binnenkort moet hij daar voorkomen wegens hoogverraad. Die jonge ambtenaartjes op het ministerie van Justitie hebben vaak geen idee waar ze over besluiten.

Komt u op voor zielige mensen of voor rechtvaardigheid?

Dat valt vaak samen.

Niet iedereen die zielig is, is gerechtigd om in Nederland te blijven.

Zielige mensen wier verzoek om in Nederland te blijven binnen vier dagen wordt afgewezen, verdienen wat mij betreft altijd dat er beter naar hun zaak wordt gekeken. Nederland heeft de taak om mensen die in de problemen zijn op te vangen. We staan nu alweer klaar om in Irak orders te gaan halen, maar vluchtelingen opvangen, ho maar.

Lijkt u op uw vader of moeder?

Op mijn moeder, denk ik.

Heeft u het gevoel dat u anderen moet helpen van haar?

Mijn moeder ving vroeger thuis wel eens kinderen op die van huis waren weggelopen of op straat waren gezet door hun ouders. Later is ze een terriërras gaan fokken dat op het vasteland van Europa nog niet bestond. Dat is ook een soort idealisme: goede dieren fokken. Je best doen, dat heb ik van haar. Ik heb altijd tegen autoriteiten gevochten. Op de universiteit zat ik in het verzet tegen de almacht van hoogleraren en voor medezeggenschap. Ik heb in het begin van mijn praktijk vaak opgetreden voor psychiatrisch patiënten die nooit rechtsbijstand hadden gehad. Dat mensen afhankelijk zijn van de macht van anderen, daar kan ik niet goed tegen.

Verdedigt u alleen cliënten in wie u gelooft?

Ik ga niet voor ze liegen. Als ik aanvoel dat een vluchtverhaal niet klopt, zeg ik: ik geloof er niks van. Dat soort zaken doe ik zelden, ik heb mijn handen vol aan cliënten die echt een zaak hebben. Het is vaak zo schrijnend. In 1998 had ik een psychotische cliënt die geen opvang kreeg. Ik heb een proces aangespannen, het COA benaderd, niets hielp. Na lang soebatten kreeg ik eindelijk

het bericht dat hij toch recht had op opvang. Te laat. Hij was inmiddels gevonden onder een North West Airlines-vliegtuig.

Doodgevroren. Sindsdien roep ik dus tegen de ambtenaren van het ministerie: moet er weer iemand doodvriezen?

Hoe ver gaat uw medeleven met cliënten?

Ik neem ze niet in huis, ga niet met ze uit eten en accepteer geen extra geld van ze. Maar ik lig wel wakker van ze. Deze zomer heb ik mijn vakantie nog onderbroken voor de zaak van die Turkse Koerd. Door de nieuwe Vreemdelingenwet kan ik het werk nauwelijks aan. Door de nieuwste regeling van minister Verdonk komt er nog meer bij: de hele dag telefoon van cliënten die vragen of ze onder de pardonregeling vallen. Ik moet ze allemaal nee verkopen want ze hebben de regel zo gemaakt, dat niemand eronder valt. *Er was in uw drukke leven geen plaats voor een echtgenoot?*

Ik heb mijn zoon alleen opgevoed. Zijn vader was in Afrika. Ik heb wel relaties gehad, maar van een gezamenlijk huishouden is het ook vanwege de zorg voor mijn moeder die invalide was, veel hulp nodig had en al vroeg weduwe werd, niet gekomen.

Is hard werken een deugd op zich?

Zo ben ik wel opgevoed. Mijn moeder werkte ook hard. Op het gymnasium moest ik na school met mijn grootmoeder klassieke talen oefenen. Als ik een keer geen zin had, zei ze knarsetandend: ‘Dan moet je het zelf maar weten’. Ik maakte lijstjes van de vakken die ik wilde leren: van bouwkunde tot aan medicijnen.

Bent u tevreden met wat u bent geworden?

Redelijk.

Wanneer was u voor het laatst boos?

Ik ben dagelijks boos, als Justitie weer een schandalige beslissing neemt. Iemand die vreselijk is gemarteld uitwijzen omdat hij niet binnen 48 uur alles vertelt aan een onervaren ambtenaar.

Welke zaak heeft u tot dusver persoonlijk het meest aangegrepen?

De moordzaak waar geen geld was om verder onderzoek te doen dat mijn cliënt kon

vrijpleiten. Politie en justitie die gefocust in een richting zochten terwijl de waarheid misschien wel ergens anders lag.

In welk opzicht vindt u zichzelf beter dan de meeste andere mensen?

Ik doe mijn werk wel beter dan sommige anderen. Mijn best doen vind ik namelijk belangrijker dan geld verdienen. Ik maak veel uren waar ik niet voor word betaald. Ik geloof niet dat er ooit een pro-Deadvocaat is geweest die een zienswijze produceert van 25 pagina's.

In welk opzicht vindt u zichzelf slechter dan de meeste andere mensen?

Ik kan soms emotioneel reageren tegen ambtenaren.

Hoeveel vrienden heeft u?

Ik heb een aantal vrienden van door de jaren heen, maar heb haast geen sociaal leven. Twee keer per jaar geef ik een etentje; op mijn verjaardag en op die van mijn zoon. Tot mijn schaamte ben ik laatst in slaap gevallen in het theater, terwijl ik daar toch zo van hou.

Vindt u dat u een goede vriend bent voor uw vrienden?

Ik probeer er voor ze te zijn als het nodig is, maar dat lukt door mijn werk niet altijd.

Bent u een goed mens?

Als ik dat zou beweren, zou mijn moeder zeggen: ‘Het stinkt hier’. Ik ben natuurlijk geen goed mens. Toen mijn zoon nog klein was, zat ik niet altijd thuis met de thee. Hij was vaak bij de burens. Ik doe mijn best, maar het kan altijd beter.

Is er leven zonder werk?

Ik werk tot de dood erop volgt. Als ik zeg: ‘Het is schluf’, ben ik denk ik snel de pijp uit.

Ethisch peil

Gerda Later vindt haar best doen belangrijker dan geld verdienen. Daarmee staat zij in de advocatuur op eenzaam ethische hoogte. Keerzijde is dat zij vanuit die hoogte minder tijd en aandacht kan besteden aan wat zich dichterbij huis afspeelt. Het besef van onvolmaaktheid dat zij wat dit betreft heeft, siert haar echter weer. Zij krijgt het hoogste cijfer tot nu toe: een 9.